

Sancti Magnique Pontificis Leonis de factis ordinationibus inferere lubet ex ejus epist. l. alias 87. ad Episcopos Africanos provinciae Mauritaniae Caesariensis: Ubi est (inquit) beati Pauli Apostoli per Spiritum Dei emissum praecipio, qua in persona Timothei omnium Christi Sacerdotum numerus eruditur, & proinde unicuique nostrum dicitur: Manus cito nemini imponeris, neque communicaveris peccatis alienis. Quid est cito manus imponere, nisi ante aetatem maturitatis, ante tempus examinis, ante meritum laboris, ante experientiam disciplinae, Sacerdotalem honorem tribuere non probatis? Et quid est communicare peccatis alienis, nisi talem effici ordinantem, qualis est ille, qui non meruit ordinari; sicut enim boni operis sibi comparat fructum, qui rectum tenet in eligendo Sacerdote iudicium: ita gravi semetipsum afficit damno, qui ad suae dignitatis collegium sublimat indignum. Non enim in cuiusquam persona praetermittendum est, quod institutis generalibus continetur: nec putandus est honor ille legitimus, qui fuerit contra divina legis praecipia collatus.

Tit. XVIII. de Parochiis. Parochi, qui in partem sollicitudinis & gubernationis Ecclesiarum ab Episcopis vocantur, diligenter muneri suo attendere debent, non ignari officii sui praecipuas partes, populum in Dei lege atque voluntate instruere, Sacramentis Ecclesiasticis rescire, atque communicare, sacras ad Deum pro eo preces fundere, & laudabilis vitae exemplo viam salutis praemonstrare.

Sciunt igitur Parochi, ad officium suum pertinere per se vel alios, si legitima praecipua fuerint impedimento, populum sibi commissum ea omnia docere, quae non libet fidelibus Christianis credere, facere & sperare tenetur, ad aeternam gloriam consequendam. Quae potissimum Symbolo fidei, decalogo, praecipis Ecclesiae, & Oratione Dominica comprehenduntur.

Præinde praecipimus iidem, ut singulis diebus Dominicis Latine Symbolum fidei, Dominicam praecationem, salutationem Angelicam, Decalogi & Ecclesiae praecipia, & confessionem generalem, ita clare & distincte pronuncient, ut populus singula eorum verba percipere, & pronuncians facile subséquere possit; eadem subinde planius & latius vernacule interpretando.

Iisdem quoque Parochiis injungimus, ut frequenter etiam singulos moneant, teneri eos hac scire & intelligere: atque in id ipsum intendant Confessores, penitentibus crebro fidei rudimenta in memoriam reducendo; eos vero, qui hoc dicere neglexerint, tamquam propria salutis immemores admonere, & graviter oburgare non cessent.

Parochi etiam singulis festis diebus aliquid ex Catechismo Tridentino (quem Latine & Gallice auctoritate nostra editum penes se habere ipsi injungimus) populo proponant de iis rebus, quas nosse Christianorum omnium interest: ut sciant fideles quid complectantur Articuli fidei, quid contineat Decalogus, quid ipsi petant Orationem Dominicam recitare, qui Sacramentorum sint numerus, quae vis eorum ac potestas, & quis effectus.

Observent insuper Parochi sui gregis vitia, & communia, vel propria cuiusque peccata, usque corrigendis cum omni mansuetudine & caritate tam publice omnes, tum privatim singulos admonendo, diligentiam adhibeant.

Si qui contentione discordes fuerint, vel omnia in se vicissim susceperint, aut similitates exercuerint, curent eos quamprimum ad pacem & fraternam dilectionem atque concordiam revocare.

Inquirant praeterea de pauperibus sua parochia studiose; praesertim de puellis nubilibus, de viduis, orphanis, pupillis, agrotis, senio confectis aliisque personis temporali seu spirituali misericordia indigentibus, quibus & ipsi pro viribus opitulari, & alios suo exemplo atque hortatu ad id officium incitare studeant.

Ut autem de suis ovibus rationem, necesse si fuerit, reddere possint, singulis annis quatuor libros seu indices conficiant. In quorum uno baptizatorum, suscipientium partentiumque nomina cum die & anno describant. In altero contineantur omnes, qui statuto ab Ecclesia tempore ad confessionem & communionem venerint. In tertio recensentur omnes, qui matrimonium in facie Ecclesiae contraxerint secundum formam sacri Concilii Tridentini. In quarto, mortui & sepultura Christiana traditi enumerentur: diligenter vero servare studeant, quae antea praescripta sunt de celebratione matrimonii.

Ubi vero Parochialium Ecclesiarum fructus adeo tenuis & exigui sunt, ut ad vitam Rectorum sustentandam minime sufficiant, curabunt Episcopi ex praescripto & auctoritate sanctorum Conciliorum alia quaecunque beneficia, modo non sint regularia, huiusmodi Ecclesiis annexere & incorporare, vel viciniores etiam parochiales Ecclesias unire.

Quod si hac ratione illis consulti non possit, iidem Episcopi efficiant, ut per primitivum assignationem & competentis & congruae portiois ex aequo omnibus decimis, quae in illis parochiis colliguntur, constitutionem, aut per

parochianorum symbola & collectas, aut qua commodiore eis videbitur ratione, ita earum Ecclesiarum redditus augeantur, ut Rectorum necessitatibus sufficiant.

Ex tit. de Verbi Divini predicatione. Interdum Pastores & Parochi singuli in suis Ecclesiis residere compelluntur, & Sacerdotes ad Divini verbi predicationem idonei efficiantur, subsidioque, quod ex seminariis expectatur, iuvare poterit Ecclesia, statuiamus, ut quilibet Episcopus in sua Ecclesia eligat quinque aut sex vel plures paucioresve (pro sua diocesis amplitudine) Praedicatores, sive saeculares, sive regulares, quibus id oneris imponat, ut Parochias obeuntes, singuli in eo Archiepiscopatu, vel parte diocesis, quae illis designabitur, fame propemodum entestas dei oves salutari verbi Divini pabulo resciant. Ad eas autem res conficiendas, atque alimenta Praedicatoribus suppeditanda, consultius omnibus approbantibus visum fuit, ut quod in communem vertitur utilitatem, communibus omnium impensis efficiatur: atque ex singulis beneficiis, unus aut alter solidus, iuxta ejus pecunie rationem, quae Regi subventionis nomine solvitur, assignetur. Quod autem in rationes distribuenda & exigenda ejusmodi pecunia attinet, Episcopus providebit ex consilio duorum Canonicorum, quorum alterum ipse eligit, alterum vero Canonici in Capitulum convocati: itemque ex consilio duorum aliorum, qui e Clero civitatis erunt, quorum quidem alterius similiter ad Episcopum, alterius vero ad Clerum electio pertineat.

Caveant summo opere Praedicatores, ne in suis concionibus fabulas, jocos, diceria, & commata, quibus risus exciterent, intermiscant: concionatoris enim est non risum movere, sed lacrymas auditoribus excutere. Videant etiam, ne concionando aliquid contumeliose adversus Praefectos Ecclesiasticos & civiles Magistratus, unde in odium & contemptum apud populum adducantur, proferant: quin potius auditores moneant, ut praepositis etiam dyoculis parent & obediant, a Deo assistens precibus effragantes, ut eorum animas ad sui officii & ministerii partes omnes Dei gloriam, & populi sui salutem obeundas excitare & impellerent, pro sua in gregem suam pietate & misericordia velint.

3. Ex tit. de usuris, & illicitis contractibus. Ne cui ex mutuo prater sortem convento, vel eo quod datum est, aliquid amplius accipere aut sperare, sive ejusdem generis, sive alterius quomodocunque, etiam si opera sint, liceat: etsi pecunia ipse sint pupillorum aut viduarum, aut locorum priorum, vel etiam dotales, nisi quatenus id iure nominatum permittitur. Mutuum enim ex praecipio divino debet esse gratuitum.

Casus autem nominatim in iure permitti sunt in fundi feudalis hypothecae fructibus, directo domino obvenientibus, pro pensione ab ejus vasallo debita, c. conquestas de usur. & c. 1. de feudis. Itemque in fructibus fundi pro dote oppignorati genero per focerum, ad sustentanda matrimonii onera: c. falabriter, de usur.

Ne quis mutuo det frumentum aut vinum, vel id genus aliud corruptum aut mistum, ut tantumdem integri & puri carioris reddatur, etiam si restitutio differatur in quocunque tempore debitori commodum.

Si quis debitum loco & tempore reipsa oblatum accipere recusaverit, nihil prater sortem vel ratione damni emergentis, vel quacunque alia de causa accipere possit.

Ne quis ob dilatum solutionis diem carius vendat quam iusti pretii ratio ferat.

Sed neque etiam ob anticipatam solutionem res minoris ematur iusto pretio, vel minus solvatur.

Ne cui praesenti pecunia indigenti quidquam carius vendatur: ut statim a venditore per se vel interpostam personam vilius ematur.

Ne res magna aestimationis modico pretio pignori detur, aut vendatur sub pacto redimendi intra certum tempus, ut si ad dictum tempus non redimatur maneat emptori libera, aut ei qui pignori accepit.

Ne cui liceat ita contrahere, ut debitor totam pecuniam summam creditori solvat, cum ille partim pecunia dederit, partim nominibus, quae difficile exigi possint, vel in rebus piuris quam valeant aestimari.

Nec in societate, in qua alter pecuniam confert, alter operam, lucrum aliter quam ex equis partibus dividatur.

In societate animalium, quae inaequaliter alicui dantur custodienda, sive ut operas praestet, omnes casus etiam fortuiti semper sint periculo ejus qui dederit, nisi accipientis & custodientis dolo aut magna negligentia damnum accidisse contigerit.

Non fiat pactio, ut fors sit semper salva, etiam ex primis factibus.

Et in locationibus animalium, quae sunt certo pretio, si illa absque dolo aut negligentia ejus, qui conduxit, deteriora fiant, aut pereant, id semper sit damno eis, qui locaverint.

Ne li.

Ne liceat divitibus tempore messis, aut vindemiae, frumentum aut vinum vilius emere, ut ista postea, quanti voluerint, vendere possint, neque iidem fas sit tempore sterilitatis & famis pro libidine annonam vendere, ne pauperes fame conscientur, vel facultatibus suis omnino spoliarentur. Neque enim paucorum avaritia perire debet universa respublica. Quare Magistratus, ad quos haec cura pertinet, hortamur, ut omnium iustis moderatisque pretiis provideant saluti.

Prohibentur quoque annuorum censuum contractus, in quibus venditor intra aliquem praestitutum diem redimere cogatur, vel ubi non possit redimere nisi post certum tempus.

CONCILIIUM TURONENSE

Anni 1583.

1. Tit. IX. de matrimonio. Convenientes omnes hujus amplae Provinciae Antistites, quibus praesidebat Simon a Maille Turonensis Archiepiscopus, sic decernunt: In quarto conjugum gradibus, & affinitatis gradu, necnon cognationis spiritualis prohibitis gradibus, Episcopis dispensare non licere declaramus. His concordat alterum provinciale Concilium Tolosanum anni 1590. parte 2. cap. 8. his verbis: Quos cognationis gradus impedit, nisi visa prius summi Pontificis dispensatione, in matrimonii conjunctionem Parochi non recipiant.

Tit. XII. De Episcopis. Episcopus autem cum nemo nesciat omnibus Ecclesiasticorum gradibus esse praepositus, iisque praestare, ita omnibus notum esse volumus multalorum esse munera & officia, aliis de iure interdita Presbyteris, quae hic inserere non inconcinnum iudicavimus. Ad eos enim spectat, Sacramentum Confirmationis, Tonsuram, ac omnes Ordines conferre: sanctum Chrisma conficere: de haeresi cognoscere: seu hereticum judicare: Episcopos, Abbates & Abbatissas, Ecclesias, Altaria, Coemeteria, Calices, Patenas, & alia vasa, indumenta etiam & alia ornamenta consecrare, & benedicere: pollutas Ecclesias seu polluta coemeteria reconciliare: nova miracula probare: novas parochias & alias quascunque basilicas constituit: antiquas dividere: plures Parochias aut alias Ecclesias seu beneficia plura unire: uniones jam factas revocare: hospitalia & confraternitates erigere: seminaria literarum & scholarum magistris instituire: dies festos ordinare, & jejunia indicare.

2. Tit. XV. de Christi fidelibus laicis. Sanctorum Patrum antiqua decreta renovantes, omnibus & singulis Christi fidelibus, suis Missis Parochialibus, & aliis suarum Parochiarum Divinis Officiis, singulis diebus Dominicis & festis interesse districte praecipimus: a quibus si per tres dies Dominicos continue sequentes illos abesse contingat, nisi legitimum impedimentum retineantur, poenas a sacris Canonibus inditas incurrere declaramus; quod illis sui Rectoribus & Confessariis sapienter inculcare non omittant.

Concilium Trid. his consentit, dum ait sess. 24. cap. 4. Moneat Episcopus populum diligenter, teneri unumquemque Parochiae suae interesse, ubi commode id fieri poterit, ad audiendum verbum Dei. Concilium item Carthaginense IV. de Parochiali Ecclesia intelligendum est, ubi can. 24. Sacerdote verbum faciente in Ecclesia, qui egressus de auditorio fuerit, excommunicatur. De tribus etiam continuis diebus Dominicis simile decretum haud multo ante Burdigalensis Synodus provincialis ediderat sub tit. V. Sed vetus etiam illud decretum identidem denunciant Parochi, quo proposita excommunicationis poena praecipitur, ne quis tribus continuis Dominicis a Parochiali Missae celebratione abstinet. Quod ut accuratius adhuc observetur, seiscitentur a penitentibus Confessarii, an huic officio satisfecerint: & peccati gravitatem, ut ab eo in posterum arceantur, ipsi proponant. Desumptum id fuit a duobus antiquissimis Conciliis Eliberitano can. 21. & Sardicensi, can. 14. statutibus, laicos a cetero fidelium esse arceandos, si tribus non interruptis Dominicis ab Ecclesia propria abfuerint, ulla praepediti necessitate.

Pergunt ibidem Turonenses Patres: Et ne pretextu Divinorum Officiorum, quae in aliis Ecclesiis quam parochialibus celebrari solent, fidelis populus revocari aut distrabi possit a propria parochiali, majorem Missam & Vesperas in ceteris Ecclesiis sive Collegiatis, sive monasteriorum, ac regularium, post parochiale Officium tantum peractum inchoari debere decernimus.

Indidem. Ut autem dictis parochianis omnis ad alias Ecclesias discurrendi tollatur occasio, omnibus Presbyteris tam saecularibus quam regularibus, etiam mendicantibus, ne quibusvis personis quantumcumque illis notis, nec etiam

Cassatui, Notitia Ecclesiastica.

cuiuscunque confratrie aut sodalitates pretextu, sacramentum Eucharistiam tempore Paschalis, absque Parochi consensu, vel Sedis Apostolica indulto, Episcopo exhibito, administrent, omnia vetamus. Sic enim fiet, ut Pastor oves & Pastorem oves agnoscant, dicente Sacra Scriptura: Agnosce vultum pecoris tui.

Indidem. Cum nos doceat Apostolus, mulierem non velato capite orantem deturpare caput suum nec minus illi turpe esse non velari quam tonderi, vel decalvari: minimeque eam deceat tortos habere crines, & pectus suam nudare, non tantum virgines sed etiam mulieres: ne sui decoris oblite, officii videantur immemores, intortis crinibus ac nisi velatis capitibus, & pectore, potissimum in Ecclesia incedere prohibemus. Indignum est enim mulieres Christianas, quas decet cum verecundia, & sobrietate ornatas, pietatem per bona opera profiteri, meretricio more intortis crinibus, nudatis capitibus & pectore, se veluti nudinatitias populo exponere.

Huc spectat Nicolai Papae primi responsio 58. ac consulta Bulgarorum, ubi Angelos, propter quos Apostolus 1. Cor. 11. vult mulieres in Ecclesia velari, de Sacerdotibus exponit. Christianarum etiam mulierum immodestia Tertullianus pudorem opponit & exprobat feminarum ethnicarum lib. de velandis virginibus cap. 17. sic dicens: Judicabunt nos Arabia feminae ethnice, quae non caput tantum, sed faciem quoque ita tegunt, ut uno oculo librata, contenta sint dimidia fructucae portus, quam totam faciem prosternere. Quibus verbis indicat, eas non nisi per unum foramen veli vultui suo oppansu res obiectas perspexisse.

Indidem. Pecuniam si quis adulterinam, aut minus probabilem receperit, quamvis ignoranter, auctore sibi sit incognitus, alteri tradere non presumat.

Indidem. Prohibemus laicis, ne in Ecclesia potissimum durantibus Divinis Officiis, decubulent, sub poena excommunicationis, quam contra eos, qui moviti non desisterint, per Ordinarium pronunciarum volumus & mandamus.

Ex tit. de Monachis & Monasteriis. Quis vero magna Abbatum seu Priorum claustralium negligentia seu incuria, hoc in omnibus fere monasteriis irrepisset malum, ut nulla ingredientium monasteria, seu in eis monachalem habitum suscipientium, nec etiam Ordinem profitentium facta fuerit descriptio: Hincque multis in locis contingit, ut vere profesti non tantum religionis habitum receperint, sed etiam ad saeculum redeuntes magno Religiosis Christianis scandalo, & gravi animarum suarum damno, uxores duxerint, nec potuerint nefarie ac incestuose & detestanda nuptia convinci, aut annullari, dictarum professionum nullo certo apparente testimonio. Alii etiam cum certis annis in monasteriis exegissent, nec tamen in his professionem expresse emisissent, contra sacrorum Conciliorum decreta, sola praesumptione pro expresse profesti habitus sunt, ac tamquam tales regularia beneficia sunt adepti, & aliis professorum prerogativis & privilegiis usi. Cui malo ut in posterum occurratur, statuit haec Synodus, in omnibus & singulis quorumcumque Ordinum monasteriis certum conscribere regestum, in quo singuli Abbatum, vel priorum claustrales, & alii iidem Praefecti, omnium & singulorum, qui praedicta monasteria posthac ingredientur, & Religionis habitum suscipient, ac etiam vovebunt, seu Ordinem profitebuntur, nomina, cognomina, & aetates, una cum die, mense, & anno, quibus & habitum susceperint, ac etiam voverint, annotare teneantur. Cui regesto ut plenissima fides adhiberi possit, ipsum per Abbatem vel Priorem Claustralem, qui eos ad habitum & votum admiserint, ipsamque suscipientem vel voventem, nec non duos aut tres testes, qui adfuerint, signari, & in monasterio, quam accurate fieri poterit, observari mandamus. Utque magis habitus susceptio & emissio voti innotescant, & palam sint, mandat Synodus, ut publice in sacro suo choro Ecclesiae Monasterii post majoris Missae offertorium, omnibus Religiosis assistentibus, saltem intimatis, & de eorum assensu habitus susceptio & voti emissio fiant. Quod nostrum decretum in monialium domibus seu monasteriis omnino observari placet.

4. Ex tit. de Sepulturis. Eos qui oblationes seu legata & pia relicta defunctorum aut negant, aut salvare recusant, illorumque testamenta seu codicillos celant, & dolose retinent, tamquam animarum egentium necatores ex Concilio Agathensi excommunicationi subjaceat decernimus.

Canon IV. Synodi Agathensis ab Ecclesiis excludit quoscunque retinentes, aut intercipientes, aut auferre volentes sine donatis, sive ultimis voluntatibus relictas Ecclesiae res. Simile statuit Concilium Vavonenis can. 4. & Carthaginensis quarti can. 95. necnon Matifconensis primi can. 4.

Ee 2

Indid.